

LUPETA

!Apare in fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 73—21. —

Proprietar: Dr. TEODOR MIHALI.
Director: Dr. ALEXANDRU VAIDA-VOEVOD.
Editor: Dr. AUREL VLAD.

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., Rottenbiller-u. nr. 5/b I.
Insertiuni după învoială.
Scrisori nefrancate se refuză.

La răspîntie.

„Cultură națională nu-mai una poate fi într'un stat și astfel în Ungaria singură și exclusiv cea maghiară... Oare există în Ungaria popor român, care, ca atare, ar avea ori ar putea să aibă drepturi omenești? Nu există.“

(«Budapesti Hirlap»
din 30 Maiu.)

«Este dovedit, că forța mișcătoare a luptelor naționale nu este altceva, decât acea nisuință de a câștiga puterea, prin ajutorul căreia își asigură fiecare validitatea trebuințelor sale culturale.

...Națiunile pot să facă să înceteze luptele, ce le poartă între ele, prin crearea unei astfel de relații de drept, care designează fiecărei națiuni țărâmul său propriu, în cadrele căruia poate să muncească neajunată întru desvoltarea forței sale culturale.

Autonomia națională nu este o utopie, nu este o alcătuire, pe care am voi să o impunem organismelor numeroase ale statului, ci este un mijloc, cu ajutorul căruia se desleagă problema întrebării de existență a tuturor popoarelor cari locuiesc în stat.»

(«Arbeiter-Zeitung» din
Viena, 29 Maiu.)

(F.) Nimic nu poate caracteriza mai perfect contrastul extrem, ce există între duhul de care este condusă viața publică a Ungariei, și între duhul vremurilor nouă din Austria, decât aceste două citate de mai sus. Glasul evului mediu resonă din Budapesta. Constituție, drept public, drepturi omenești și naționale, ba chiar și dreptul de-a lupta pentru dobândirea drepturilor omenești și naționale, se țin în Ungaria de prerogativele „națiunii.“ Această națiune sunt domni, cari la ocazii festive se îmbracă în „dismagyar.“ Croatul, neamțul, slovacul, sârbul și valahul nu au dreptul nici măcar la o cultură națională, necum la libertate națională. Țăranul maghiar, industriașul maghiar, muncitorul maghiar nu au nici ei dreptul la altă „cultură maghiară“, decât la aceea, de care „națiunea“, care se începe cu omul gentry, află de bine să-i facă părtași. Căci „națiunea maghiară“ dupăcum o prezintă ariviștii dela „Bud. Hlp.“ cu penele lor paușalate, sunt clasa celor cu „drepturi istorice.“ Gura păcătosului adevăr grăește: „In Ungaria nu există popor român, care ca atare ar avea drepturi omenești.“ Dar nu există nici popor croat, slovac, german, slav, ba nici chiar popor maghiar, care „ca atare“ ar avea drepturi omenești. Nu, căci în țara aceasta a fanfaronadelor mincinoase de drept public toate neamurile nemaghi-

are și toate clasele sociale muncitoare și întregul popor maghiar „ca atare“ sunt privite de clasele stăpânitoare ca un element inferior, dator să susțină statul, pe care îl identifică Domniile Lor cu măritele lor persoane și cu interesele consortiilor de exploatare a resurselor publice.

O singură tendință are această „națiune“ decadentă, feudală: de a-și susține vechile prerogative de castă, de a putea trăi și pe viitor viață de sinecură la umbra dreptului avitic:

„Ösi joggal, ösi házban
Éltemet, ha elpipáztam:
Mennybe visznek angyalok.
En magyar nemes vagyok!“

Și nu-și dau lacheii feudalismului intolerant și stupid, dela „B. Hlp.“ seamă de pornirile moderne, cari pun în mișcare toată suflarea poporului de dincolo de Leitha. Nu-și dau seamă, că în Austria toate neamurile se pregătesc a așeza temeliiile largi și traionice ale unei vieți de stat viguroase, prin recunoașterea reciprocă a autonomiei lor naționale, prin federalizarea Austriei. Nu-și dau seamă că socialdemocrații din Austria merg în fruntea acestui curent și că socialdemocrații din Ungaria au proclamat de mult în programul lor postulatul prin care pretind: „Desăvârșita egala îndreptățire a tuturor națiunilor locuitoare în țară“.

Ei trec cu vederea, că poporul socialist maghiar și popoarele nemaghiare, atunci când dat le va fi să se pronunțe, se vor întoarce în frățescă solidaritate contra „națiunii“ feudale „patriotice“.

Casul evoluției istorice a Ungariei a ajuns la respîntie!

Vechia castă privilegiată se sbate cu desnădejde, punând bețegașe false de trestie avitică în roatele carului. Nevoiașii de ei cred, că vor putea să oprească mersul carului, zădărnici prin intrigi machiavelistice introducerea sufragiului universal.

Poporul din Ungaria, fără deosebire de limbă, lege și clasă socială îl pretinde. Monarhul a dat poruncă să se facă. Interesele imperiului german stăruiesc pentru deosebirea Ungariei și a Monarhiei Habsburgice de sub pantoful feudal al clicei histerice de gentry fuduli și semidocti. Dar mai presus de toate pretinde realizarea sufragiului universal duhul vremii nouă, care va mătura dreptu-

rile și privilegiile istorice și va șterge de pe bilanțul vieții publice nulele „patriotice“, dând lovitura de moarte farsorilor cari joacă de prezent atât de stângaciu comedia apărării dreptului public avitic, a constituției salvate cu ajutorul pactului vienez pus la cale de baronesa Schönberger și primit de Excelențiile lor pe contul principiilor lor politice „suspendate“, „dar nu abandonate“.

Veni-va vremea, când se vor convinge stâlpii falsului patriotism de astăzi, că „există în Ungaria popor român, care ca atare“ va avea și va putea să aibă nu numai drepturi omenești, dar drepturi naționale inarticulate în dreptul public al țării. Cazul evoluției istorice al Ungariei nu se va opri mult timp la răspîntie. Nu va porni nici îndărăt ori în stînga spre evul mediu, ci va înainta pe calea progresului și a libertății ducând neamurile și clasele sociale astăzi asuprite spre libertate, egalitate și frățietate. Stăpânul Ungariei, Monarhul este un dibaciu și înțelept jucător de șac politic. Neastâmpăratul și săltărețul cal, de gentry maghiar i-a făcut în trecut serviciul, că a putut juca partia cu ușurință. A ajuns însă partia la răspîntie. Ori va jertfi jucătorul calul și va câștiga, ori îl va răbda și pe mai departe pe tabla de șac a politicei Monarhiei cu riscul de a perde partia.

Dibăcia și prudența Monarhului dovedită mai pe urmă prin denumirea guvernului coaliționist, ne întărește convingerea, că în scurt timp nobilul cal al clicei de gentry, va fi jertfit, căci scopul este câștigarea partiei iar nu săriturile calului.

Majestatea Sa nu va veni la Budapesta! Din același izvor demn de credință care ni-a comunicat știrea senzatională — publicată în numărul nostru din urmă — că Majestatea Sa e hotărât să nu mai acorde audiență nici unui ministru ungar, până ce guvernul nostru nu se va achita de angajamentul luat în chestiunea sufragiului universal — primim astăzi informațiunea, că Majestatea Sa e hotărât, până acum, să nu asiste la sărbătorile jubileare dela 8 Iunie.

Toate momentele politice par a sprijini probabilitatea acestei știri. Să le reasumăm.

Vizitele dese ale lui Wekerle la Viena. Tonul jalnic al presei ungare. Lipsa totală a ori-cărei pregătiri pentru primirea Regelui din incidentul unui jubileu atât de important și rar, cum e aniversarea a 4^a-a a unei încoronări.

Abia opt zile ne mai despart dela această zi și nu vedem până acum nici o pregătire de primire

sărbătorească. Un rege nu poate fi primit cum se primește un muritor de rând. Comuna Budapesta vota până acum sume mari de câte-ori venia în capitală o simplă delegație de oameni particulari din străinătate. Regelui trebuie să i-se ridice poartă triumfală, primirea lui trebuie să fie cel puțin atât de strălucită ca și primirea moaștelor principelui Rákoczy. . . . Și nimic, nimic nu s'a făcut și nu se face.

Ministrul-președinte a făcut deja aluzie la bătrânețele Monarchului nostru, prevenind astfel opinia publică asupra eventualității că Maj. Sa ar putea absentă dela sărbări. Se știe cu pozitivitate, că din prilejul jubileului ministrilor cabinetului actual, cari n'au încă titlul de consilieri intimi, li-se va conferi acest titlu. Marilor corifei Kossuth, Ándrássy, Justh et tutti quanti nu li-ar plăcea dacă ar fi nevoiți să presteze jurământul cu care e împreună această conferire în limba germană în palatul regal din capitala Ungariei. Ei nu se grăbesc prin urmare s'î înduplece pe Majestatea Sa să ia altă hotărâre.

Și Majestatea Sa e nemulțumit! Au constatat lucrul acesta toate ziarele din țară și dovedește faptul, că ministrul Apponyi, n'a fost primit în audiență.

Orice audiență a ministrilor ungari se anunță prealabil ministrului a latere contele Zichy. Lucrul acesta l-a făcut și ministrul Apponyi. Ziarele publicaseră știrea, că a și plecat la Viena. A doua zi însă, au fost nevoite să desmintă călătoria și să anunțe, că Apponyi a plecat la moșie și numai peste două zile va pleca.

De această călătorie la „moșie“ a fost nevoie pentru ca în cele două zile să se poată înlătura greutățile neprevăzute, ce se iviseră în jurul acestei audiențe. Peste două zile, Apponyi a plecat la Viena, pentru-ca să prezinte Maiestatei Sale — cum au afirmat deja înainte de plecare toate ziarele oficiale fără să le fi desmintit cineva — proiectele de lege relativ la școlile noastre.

În Viena, ministrul a latere i-a comunicat însă contelui Apponyi, că Majestatea Sa nu vrea să-l primească. Aversiunea Majestatei Sale față de acest corifeu făcarnic e lucru notoric. E viu în memoria tuturor cazul petrecut acum câțiva ani, când Majestatea Sa petrecând în Budapesta, la cerce-ul, ce l-a ținut cu prilejul unei primiri solemne, ostentativ nu i-a adresat nici un cuvânt, lui, care era președintele Camerei... De-atunci, aversiunea aceasta s'a întărit în urma politiceii cu două fețe observate de acest măiestru al frazelor sunătoare.

Și presa oficială, a doua oră în trei zile, a fost nevoită să desmintă știrea, că Apponyi a mers la Viena pentru a prezenta spre sancționare legile școlare, față de cari — chiar în urma atitudinii ministrului Apponyi — Majestatea Sa are multe reserve.

Desfășurarea evenimentelor va mai aduce multe surprize neplăcute pentru actualul guvern.

Adresa Episcopilor gr.-or. români la tron. Citim în „Tel. Român“ ce ne sosește astăzi: „Înaltpreasfințitul Domn Arhiepiscop și Metropolit al nostru Ioan, în 5 | 18 Mai, adevărat în ziua închiderii sinodului arhidiecezan, a întrebat prin scrisoare pe domniile episcopi sufragani, cum cred dânsii să se facă interevenirea la preainaltul loc: în persoană ori prin adresă? La care întrebare toți au fost de acord, ca intervenirea să se facă prin adresă, mai ales din motivul, că pe calea aceasta, adresa ajunge mai iute la Maiestatea Sa, decât dacă Episcopatul s'ar prezenta în persoană, pentrucă spre acest scop se cere întâiu exoperarea unei audiențe prin guvernul patriei, ceea ce în tot cazul pretindea timp mai îndelungat.

Primindu-se răspunsul dela Arad în 7 | 20 Maiu, și dela Caransebeș în 8 | 21 Maiu, în 9 | 22 Maiu s'a pregătit adresa, și în 10 | 23 s'a trimes, provăzută cu subscrierea Excelenței Sale a Domnului Arhiepiscop și Metropolit Ioan Meșianu, Preasfințitului Domn Episcop Nicolae Popea la Caransebeș pentrucă să o subscrie și să o trimită în acelaș scop Domnului Episcop Ioan I. Papp din Arad, cu cea mai mare grăbire, ca apoi Preasfințitul Episcop al Aradului, după subscriere, să o înainteze imediat la locul destinat.

În adresă se arată cum prin actualul proiect se desființează legi fundamentale cari nu-s abrogate, se descrie îngrijorarea ce i-a cuprins pe Români în fața tendenței guvernului de a nimici cultura națională română și de a se face guvernul arbitru asupra celui mai sfânt și mai imprescriptibil drept omnesc: precum este și creșterea copiilor și alte asemenea, apelând la cunoscuta bunătate și grație părintească a monarhului, rugându-l să nu sancționeze proiectul“.

Wekerle în Viena. Ministrul președinte Wekerle va pleca din nou, săptămâna viitoare, la Viena pentru a azista la desvălirea statuei reginei Elisabeta... Nu se duce decât Wekerle, căci alți miniștri nu mai au ce căuta la Curte, — chiar și Wekerle nu mai puțin...

Călătoria sa din zilele trecute s'a termi-

nat și ea fără orice rezultat pozitiv. Nu e sigură nici chiar venirea Majestatei Sale la Budapesta, la serbările de încoronare. Wekerle își și pregătește credincioșii pentru această eventualitate spunându-le că nu se știe când va sosi Majestatea Sa; întâzieri de-o zi-două se pot ivi în orice moment mai ales că Regele nu mai e om tânăr și trebuie să țină cont de sfaturile medicilor.

Garanțiile constituționale nu vor să se pornească nici ele. Contele Ándrássy nici nu se mai duce la Viena, ci-l lasă pe Wekerle să opereze el, căci el l'a silit să nu-și dea dimisia când Majestatea Sa i-a refuzat sancționarea lor prealabilă. Wekerle nu are, însă, nici el încredere în sine ci, cu prilejul călătoriei sale din urmă, l-a rugat pe ministrul de externe baronul Aerenthal să intervină el pe lângă Majestatea Sa.

Coroana, însă,— cercurile politice din Viena sunt unanime în părerea aceasta— stăruie în cererea sa ca guvernul să dezbată mai întâi sufragiul universal, iar garanțiile constituționale să le precizeze cu concursul parlamentului ales pe baza acestui nou drept electoral.

Tratativele despre convențiunea vamală sunt întrerupte și nu se pot relua, ales că guvernul austriac, în urma situației schimbate, nu mai poate să susțină nici chiar concesiunile admise până acum.

Jubileul încoronării promise a fi un jubileu trist pentru marele guvern național, care și-a bătut joc de popoarele acestei țări...

Vae victis!

Guvernul și sufragiul universal. E o adevărată comedie atitudinea guvernului coaliționalist în chestiunea sufragiului universal. Vorbe, vorbe, promisiuni și iar promisiuni și — nimic.

Ne mărginim să înregistăm câteva voci de presă:

„Magyarország“, organul Kossuthiștilor, scria mai zilele trecute:

„Ar fi păcat de moarte dacă penibila neactivitate a guvernului nostru de tranziție ar mai dăinui multă vreme. Reforma electorală trebuie să se întrupeze cât mai în grabă, iar în celelalte chestiuni să hotărască națiu-

FOIȚA ZIARULUI „LUPȚA“

Frați de cruce.

Pentru întâia oară îl vedea așa și se uita la el cu oare-care nedumerire, surâzătoare însă.

— Da!

— Ei bine, doamnă, nu! Nu pentru a afla, cine e dl Pic ați venit la mine, ci pentru a'mi spune, că nu mi-ați citit volumul. Ați făcut foarte bine. Dv, nu puteți înțelege literatura românească și cu atât mai puțin pe scriitorii tineri, cari își pleacă urechea și sufletul spre milioanele de țărani asupriți, pe cari dv îi desprețuiți.

Ea izbușni într'un râs batjocoritor, crud și-i zvârli în față un răspuns, care-l biciui ca o cravașă:

— Scriitorii tineri!... Scriitorii tineri!... Mais laissez donc! Ils sentent encore le fumier ces écrivains-là!

Flăcăul pădurarului Ioniță Mogoș din comuna Sângeru se rezemă o clipă de masă. Apoi, ca și cum prin această atingere ar fi primit un curent de fluid puternic, se îndreptă de șale, voinic ca un ștejar, tare să rupă 'n mâni un trup de urs. Apoi un cuvânt, un singur cuvânt îi eși din gât, aspru, greu:

— Canalie!

Era fulgerătura de măciucă a țaranului. Ea se sculă de pe scaun, strânse pumnii și se repezi spre Mogoș, ca o cocoană trufașă, ce se năpustește să bată un servitor obraznic.

— Ah! Ca!... — îngână ea și se încenă.

Își mușcă buzele, apoi și le șterse cu batista. Tânărul încrucișă brațele pe piept și surâse a milă. Din toată înfățișarea lui se desprindeau cuvintele: „de îndrăznești să mă atingi, te strivesc, ca pe-o omidă.“ Iar ea scrâșni din dinți, neputincioasă, înfrântă, își strânse cu grije rochia elegantă și plecă într'un fâșăit zgomotos de mătășă...

Orologiul de la „Indépendance Roumaine“ cânta la Paimpolaise, apoi bătă orele douăsprezece. Mogoș se opri din mers și numără toate bătăile. Apoi porni iar pe calea Victoriei. Ajuns la „Capu' Podului“ o luă pe șosea... Trecu de rondul al treilea, lăsă hipodromul la stânga și porni spre pădurea Băneșei. Se odihni puțin la umbra unui ștejar și plecă apoi mai departe. Merse câțva timp pe dreapta liniei ferate în spre Brănești, trecu apoi linia și o luă pe câmp pe un drumeac ce șerpuia printre lanuri verzi de sămănături. Un dor puternic de lu-

mina, liniștea și mirosul câmpului îl mâna înainte... Când s'a oprit, sta soarele 'n chindii. Tânărul se simți foarte obosit. Se lungi în iarbă și își duse mâna la frunte. Ardea. Își pipăi pulsul. Mărunt și des... „Nu-i nimic!“ își zise el. „Oboseala și ne-cazul!... Și nemâncarea!“... Își aminti deocamdată că în ziua aceea nu luase în gură de cât o cafea neagră de dimineață. „Nu-i nimic“, repetă el și întorcându-se cu fața în jos, își sprijini coatele în pământul ferbinte încă, își îngropă obrajii în palme, închise ochii și se gândi...

Când i-a spus Ghiță Rămurea că vrea să se însoare, el nu s'a bucurat de loc. Din potrivă a simțit o ciudtă strânsoare de inimă. I se părea că prietenia lor, frăția lor se va stinge odată cu această însurătoare. Iar când însurăței își luau rămas bun să plece în Italia, el simți că perde pe Ghiță. Două luni de zile cât au colindat ei prin țara muzicii și a cerului albastru, Mogoș a primit numai două ilustrate de la el. Într'una îi scria: „Sunt fericit“; într'alte: „Plecăm mâne la Florența“. Atât.

Dar la o săptămână după sosirea lor în București, soții Rămurea l'au poftit la masă. El ține minte și azi puternicile bătăi de inimă cu care a intrat în casa lor.

— A! Domnul Mogoș!... Ce bine-mi pare

nea. Despre o muncă pripită nici că mai poate fi vorba. Acum se poate redacta chiar și proiectul ce are să fie prezentat Camerei, căci datele pe cari are să se bazeze, sunt de mult adunate“.

„*Alkotmány*“, organul partidului clerical, zice în numărul său de astăzi :

„Să nu uităm, înainte de toate, că guvernul lucrează serios la această reformă“.

Iar „*Bud. Napló*“, ziarul lui Vészi, fost șef al biroului de presă sub guvernul lui Fejerváry, dă următoarele informații primite din izvor demn de credință :

„Despre adunare de date statistice nu e nici vorba. Înainte cu 6 luni, ce-i drept, s'au trimis notarilor niscaiva circulare, dar răspuns nu s'a primit la una măcar... Nu s'a făcut nimic decât arondarea cercurilor, dar și aceasta numai în principiu... Din însuși proiectul de lege nu există nici chiar un cuvântel, așa încât guvernul dacă ar fi silit să prezinte parlamentului acuma un proiect de reformă al legii electorale, ar fi nevoit să prezinte proiectul lui Kristóffy...“

După aproape un an și jumătate de cârmuire nimic... Nimic, absolut nimic, după patruzeci de ani de promisiune... după ce patruzeci de ani deputații Kossuthiști în cererea acestui drept avuseră cea mai puternică armă de agitație electorală!

„Guvernul lucrează serios!“

Și acest guvern compromis va prezida serbările jubileului încoronării!

Mandatul dela Bazin. În contra alegerii deputatului naționalist slovac Dr. Milan Ivanka, ales la 3 Aprilie, alegătorii din tabăra contrară au prezentat Camerei o petiție cerând anularea mandatului pe motiv că Ivanka numai prin „agitație nemaipomenită“ a ajuns la mandat.

Comisia de verificare a Camerei, în ședința sa de Miercuri, a hotărât să le dea voe alegătorilor să dovedească această agitație.

Alegătorii se refer la niște articole de ziare publicate în „*Ludove Noviny*“ și „*Slovensky Tyzdenik*“, în cari se arată cum sunt tratate popoarele nemaghiare din Ungaria!... Mai cer ascultarea a 200 de mar-

tori, cari vor dovedi că foarte mulți alegători „numai de frică“ au votat cu Ivanka.

Contra-candidatul naționalist slovac a fost Domötör Mihály, poporal-catolic, tovarăș de principii cu voinicosul Rakovszky...

„Tisza și fondurile de dispoziție“. Comisia Camerei care e chemată să revizuiască compturile budgetului, în ședința de Miercuri a hotărât să-i citeze pe foștii miniștri Hieronymi și Tisza István la ședința dela 6 Iunie pentru a da lămuriri în chestiunea întrebuirii unor sume de 550 mii de coroane, pe cari fostul ministru de comerț Hieronymi i-a ordonat din intratele căilor ferate la mâna miniștrilor-președinți ai cabinetelor trecute.

Prima ordonanță despre suma de 150 de mii de cor. s'a făcut în Noembrie 1903; a doua, despre 200 mii de cor., în Martie 1904; iar a treia, tot despre 200 mii de cor., la 3 Februarie 1905, când în urma alegerilor din Ianuarie partidul liberal alui Tisza era deja în minoritate.

Despre întrebuirile acestor sume nu se găsește nici un act în dosarele ministerului și comisia chiar din acest motiv îi citează pe foștii miniștri înaintea sa, ca să le dea lămuriri.

„*Népszava*“ are însă informația că și actualul ministru de comerț Kossuth Ferencz a făcut acelaș lucru pe care l-au făcut toți antecesorii săi. Sub numărul 6438 | 1906 a dat ordin casieriei Căilor ferate să plătească suma de 50 mii coroane pe seama prezidiului cabinetului...

De aceeaș pănură cu toții!

„Admitem fără rezervă, că rolul de Censorius îi șade de minune fiecărui membru al acestei comisii — zice „P. Lloyd“ — și ne putem închipui cât de superiori se vor simți acești domni—în ochii lor proprii —, chemați fiind să-l judece pe Tisza, căruia să-i deslege încălțămintele ar trebui să fie pentru ei o distincție deosebită.“

Dim Austria. Fuzionarea partidelor germane din Austria a început. În „blocul german“ nu vor fi însă primiți cei trei deputați liberali baronul Hock, consilierul de

curte Kurandași Dr. Ofner. Cești doi din urmă fiindcă sunt evrei, cel dintâiu pentru simpatiile lui evrești. „Blocul german“ va putea dispune, în cazul când fuzionarea ar reuși pe toată linia, de 70—80 de mandate.

Pentru sufragiul universal. Partidul social-democrat din capitală va ține Duminecă, 2 Iunie n., la orele d. a., o mare întrunire publică. Se vor ținea discursuri despre „Alegerile din Austria și parlamentul ungar“ și „Presa“.

Autonomia Bosniei. Sârbii din Bosnia cu luat inițiativa unei mișcări serioase care urmărește scopul să i se recunoască Bosniei autonomia ei. În vederea acestei ținte, s'a și format un comitet executiv care are chiemarea să facă propagandă pentru realizarea acestei aspirații naționale.

Volnicia vice-președintelui Rakovszky.

În Ședința de Miercuri, vicepreședintele Camerei, Rakovszky István reacționarul catolic a suprimat deputatului român dr. Aurel Vlad cuvântul fără orice motiv. Volniciile acestui fost oficer de husari sunt atât de obișnuite, încât nu te mai pot indigna ales, când vezi că imensa majoritate care, pe vremuri, tuna împotriva celor mai mici încercări de-a înfrâna *abuzurile* ce se fac cu libertatea cuvântului, tolerează în tăcere această vădită violare a însăși *libertății*.

Ziarele sunt unanime întru a condamna procedeul lui Rakovszky, dar numai atât.

„*Az Ujság*“ zice :

„Vorbește careva valah, firește, în interesul servitorilor. Și, evident, Camera nu-l ascultă cu plăcere.

La o vreme zice :

— O parte a funcționarilor administrativi sunt capabili de toate.

De câte ori am auzit cuvintele aceste! De câte ori le-au zis kossuthiștii! De câte ori le-au scris vechile ziare opoziționale, cari astăzi toate sunt ziare guvernamentale!

Cuvintele aceste erau atât de auzite ca a bunăoară „*Bună dimineața*“.

De astădată, însă, Rakovszky, severul s'a sufulcat și i-a suprimat lui Vlad cuvântul“.

„P. Lloyd“ zice :

„Nu are nici un rost să restrângi în așa măsuri libertatea cuvântului, cum a făcut-o Rakovszky față de deputatul Vlad, când i-a suprimat cuvântul fără orice admoniare prealabilă, pentru că își exprima neîncrederea față cu o parte a administrației. Președintele și-a motivat acest procedeu ciudat cu observa ea că deputatul Vlad a mai făcut acest lucru și de altă dată.

E foarte corectă observarea kossuthistului, care a zis că președintele, dacă vrea să fie consecvent, la ocaziunea cea mai apropiată nici nu-i va mai da cuvântul, pentru că în ședința de azi s'a exprimat în contra unei părți a administrației“.

Arhișovinistul „*Pesti Hirlap*“ zice :

„Rakovszky, care vrea să fie întotdeauna mai grozav decât așii, fără orice motiv și fără orice admoniare prealabilă i-a suprimat deputatului Vlad cuvântul, pentru că a riscat

că Vă revăd. Georges mi-a vorbit foarte mult de D-voastră în timpul călătoriei noastre de nuntă.

Dar, poftiți, luați loc!... Vine și el acum. Ah! A fost în adevăr pre frumoasă această călătorie.

El se uita la ea foarte cinstit, foarte cu-minte.

I se părea scaldată și acum în lumina Italiei și fătura ei gingașă îi reaminti cele două cuvinte de pe întâia ilustrată trimisă de Rămurea: „sunt fericit“. Acum părea a'ntelege că fericirea face egoist și-l erta că nu i-a scris și era și el fericit de fericirea lui. Iși imputa că a fost nedrept cu Irena, condamnând mai înaintea însurătoarea lui Ghiță cu ea. El își făgădui să dea mai des pe la ei. Și a răspuns la fiece invitație...

Dar într'o zi când stăteau cu toții la masă Mogoș se pomeni călcat ușor pe picior. Vru să zică „pardon“, dar se opri. Călcatura se repetă. El se uită la Rămurea. Acesta părea a nu bănui nimic. Se uită la soția lui. Irena îi spunea din ochi: „eu te-am călcat“. Înțelese și rămase câteva clipe zăpăcit. Urechile începură să-i vâjje, contururile deslușite ale lucrurilor se învălue în ceață. Scăpă furculița din mână și plecându-se spre a o ridica, atinse farfuria care se făcu hârburi.

— Les morceaux ne se cassent pas! — zise ea surzând.

De atunci Mogoș înțelere că Ghiță Rămurea e percut.

Intr'o zi primi de la ea un bilet parfumat prin care'l poftia puțin până acasă, având a-l ruga să-i facă „un comision“. Ea îl primi într'o toaletă foarte provocatoare și după ce îi spuse mai multe banalități politicoase, zbutni în plâns și-l cuprinse cu brațele pe du ă gât: Georges mă înșală. Il a une maîtresse“. Mogoș se desfăcu din brațele ei cu o mișcare repede, aprins de o furie sălbatecă și plecă fără să-și ia ziua bună. Din ziua aceea el a venit tot mai rar în casa lui Rămurea; din ziua aceea însă, Irena ardea tot mai mult de dorul de a-l cuceri. Venia la el acasă, îl întreba dacă știe să traducă în românește cuvântul „flirt“ și se amuza de stângăcia lui, de încurcătura, de neștiința lui de a se purta cu femeile... Dar astăzi a înfrânt'o. Printr'o singură lovitură năpraznică.

I s'a arătat așa cum e el : tare... „Tare!“ șopti el, „tare trebuie să fii în lumea asta! De oțel!... Cine nu e tare, piară!“ Mogoș deschise ochii și se pomeni recitând :

„O luptă-i viața, deci te luptă,
Cu dragostea de ea, cu dor!“

(Va urma).

observarea modestă că dela o parte a funcționarilor administrativi te poți aștepta la toate“.

„Bud. Hirlap“ zice :

„Procedul președintelui nu se poate dificulta din punctul de vedere a regulamentului Camerei. E, însă, fapt că fără *admoniare prealabilă încă nici un președinte n'a suprimat cândva și cuiva cuvântul*“.

Astăzi trăim, durere, în era „națională“ a celui mai „liberal“ guvern care și-a scris pe flamură cuvântul *libertate*!

ROMANIA.

Conferențele D-lui Nicolae Iorga.

Eruditul profesor universitar conform promisiunii sale a și ținut mai dăunăzi la Iași o conferință, fiind bine primit și viu aplaudat de tinerimea studioasă. La 28 Mai a trecut la Botoșani, unde înaintea unui public numărös și-a dezvoltat conferința sa despre „Situția generală a politicii în România de astăzi“.

După-ce arată greșelele orânduelei politice din regat, schițează în trăsături sincere situația rea a țaranului și măsurile ce trebuie să se ia pentru-ca soarta talpei țării să se îmbunătățească.

Spune, că Majestatea Sa Regele și-a luat răspunderea, ca reformă să se facă.

Vorbind despre grupările politice dl Iorga aduce laude tinerilor partidului liberal și condamnă atitudinea actuală și păcatele trecute ale conservatorilor.

Sfârșește rugând pe alegători să trimită în Camere cât mai mulți oameni fără zgardă și disciplină de partid, care să poată fi liberi la vorbă.

Finanțele țării.

„Journal du Credit de Paris“ dela 26 c. scrie următoarele despre finanțele României: Sunt temeri, că desordinele agrare recente să nu provoace o influință defavorabilă asupra finanțelor statului. De fapt se observă o oarecare stagnare în încasarea impozitelor. Pe de altă parte terenul semănat nu are extensiunea aceluia din anul trecut. Mai mult, temperatura prea caldă din timpul din urmă întârzie creșterea holdelor.

Cu toate acestea trebuie să se țină cont în cercurile financiare, că orice deficit al anului acestuia va putea fi acoperit prin rezervele și excedentul bugetar din anul trecut.

„Indépendance Financière“ din Paris scrie că titlurile române sunt susținute însă puțin animate. Incasările vămilor dela 10—20 Aprilie au produs 11.902.607 lei, deci un plus de 1.032.212 lei în raport cu încasările aceleași perioade din 1906,

Voci asupra stărei semănturilor.

Corespondentul din București al ziarului „Neue Freie Presse“ a intervievat pe ministrul de finanțe român Costinescu în privința recoltelor din anul acesta.

Ministrul a declarat că situația e descrisă în culori mai negre de cum este în realitate. Desigur, căldurile cari durează de cinci săptămâni au avut de urmare o uscăciune care va păgubi foarte mult cultura, mai cu seamă pe aceea a cerealelor.

Însă știrile sosite la ministerul agriculturii spun că în Moldova de sus au căzut ploi îmbelșugate cari au îmbunătățit perspectiva viitoarelor recolte. În schimb însă durează seceta în Muntenia, pricinuind mare lipsă de nutreț. Din cauza acestei lipse, în multe regiuni vitele mor de foame.

Recolta o să fie slabă chiar dacă ar veni d'acum înainte ploi abundente.

„Deutsche Zeitung“ în numărul său dela 23 c. scrie cu privire la acest obiect: Sămănatul este aproape pe sfârșite și lucrul câmpului continuă în toată țara. Ploaia care a căzut de curând a îmbunătățit foarte mult starea semănturilor, astfel că se poate afirma cu siguranță, că recolta acestui an va fi cu mult mai productivă de cum o arată aserțiunile pesimiste ale acelor, cari sunt obicinuiți să vază totul în negru.

„Stamboul“ din Constantinople scria încă la 18 c.: După informațiunile ce le comunică direcția agriculturii din ministerul domeniilor rezultă, că lucrările agricole se fac cu activitate în toată țara.

Semănturile de primăvară s'au terminat pretutindena și pe alocurea cultura a început a încolți.

În privința cerealelor de toamnă — gerul a cauzat oare-cari stricăciuni pe unele locuri, în alte regiuni semănturile se prezintă într'o stare foarte bună. Ploile cari au căzut în districtele Covurlui, Buzău, Prahova, Ialomița și o parte din Moldova, au îmbunătățit mult starea culturii.

Ceea ce e sigur, este că situația pare cu mult mai puțin defavorabilă, de cum se vorbește în general.

De pe galeria sinodului archidiecezan.

III.

Chestiunea clădirii unui edificiu nou seminarial.

Om cu un noroc fenomenal metropolitul actual, căruia fără nici o muncă i-au căzut în brațe fructele ostenelelor de decenii ale antecesorilor săi, ademenit și încurajat de fățarnicile manifestări de admirație ce în presă și cu cuvântul i-le fac lingușitorii și naivii, își închipuește că biserica catedrală este opera lui, și că tot el este destinat de Provedință să dispună cum? și unde? are să se ridice și acel edificiu, care pe vecie are să adăpostească sutele de clerici și pedagogi ale vastei archidieceze și cel puțin a unei episcopii din cele ce, când va voi Dumnezeu, se vor înființa pe teritoriul Transilvaniei.

În această presupunere simțind că se intenționează scormonirea chestiunii de a clădi un nou seminar pe loc liber, paralizată de vis major în anul 1896. El, care este președintele natural al conzistorului și care știe că toate propunerile independente, făcute în sinod, se transpun la conzistor pentru studiere și raportare la sinodul următor, — ca din senin face din prezidiu o propunere lungă, motivată cu 12 conziderante — pentru „adaptarea și complectarea actualului seminar“.

În motivarea verbală a propunerii s'a scuzat că pentru cea n'a făcut propunerea în conzistor, pentru că s'a temut că „acolo se va îngropa, precum se îngroapă multe alte lucruri“.

Cam neuzitată — și după părerea tuturor nemeritată — caracterizare a conzistorului din partea președintelui său, care la altă chestiune tot în sesiunea aceasta a tras la îndoială chiar și dreptul sinodului de a da îndrumări conzistorului, dar scuzabilă cu

bătrâneța metropolitului care peste tot se manifestă în motivarea propunerii.

Ba și-a permis în motivarea sa verbală, a amenința și cu aceea, că dacă sinodul n'ar primi propunerea lui, c' ar decide zidirea unui nou seminar pe alt teren, „el n'ar participa la inaugurarea aceluia institut“. Ceea ce din gura unui președinte-metropolit într'o corporațiune bisericească compusă din preoți și mireni aleși cu ajutorul preoților, este mai mult decât *presiune*, este un fel de amenințere cu *infallibilitatea lui*, la care au să se supună toți fiii bisericii în afaceri bisericești, la care El se pricepe mai bine decât toți fiii săi sufletești.

Și această slăbiciune își poate găsi scuza numai în etatea înaintată, carea sub durata acestui sinod s'a manifestat binisor.

Reproducem din conziderante următoarele motive:

„după ce în anul trecut cu ajutorul lui Dumnezeu am terminat zidirea bisericii catedrale, acum urmează să inițiem și rezidirea seminarului.“

Va să zică domnul metropolit „*inițiază*“ rezidirea seminarului.

Și pentru această „*inițiere*“ a și obținut aplausele — la cari a calculat — și în sinod și în presă.

„că rezidirea seminarului numai din aceea singură chestiune s'ar mai putea amâna: pe care loc să se zidească seminarul? pe locul din strada morii sau unde se află de prezinte?“

De ce nu și pe locurile mai potrivite din strada Schewis!?

„că asupra locului unde se află astăzi seminarul s'au pronunțat deja ambii lui predecesori: *Marele Andreiu* atunci când lângă actualul seminar a mai cumpărat două case vechi“ (din care una arzând în 4 Febr. n. a. c., conzistorul iute și degrabă a reedificat cu spese conziderabile cum a fost înainte de foc) — iar Miron atunci, când a cumpărat casele din strada „Spinarea cânelui“, pe al căror teritoriu numai înainte de 10 ani a zidit cu circa o sută de mii actualul dormitor“. (Preliminat a fost C. 50,000, iar după socoți a costat 73,148 C. 66 fil.)

Dar grădina cea mare și frumoasă din strada Schewis, vis-a-vis de pompoasa vilă metropolitană, — de *reședința de vară a arhiepiscopului*, — care, după plac, poate servi și de reședință de iarnă — a cumpărat-o providențialul Șaguna fără nici un scop mai înalt bisericesc, numai ca arhiepiscopul să o deie în arendă pentru câteva sute de coroane la măiereni din Sibiu, sau ca să facă *gescheft* bun cu ea, vânzându-o străinilor cu câștig?

„că catedrala și seminarul sunt nereparabile“ având a fi vecine.

Dar unde nu sunt de loc seminarii, cum nu sunt la cele mai multe episcopii sârbești, cum nu sunt la episcopiile greco-catolice române din Oradea-Mare și din Lugoj, și cum nu se contemplează să fie la ale noastre proiectate în Transilvania, în Orade și în Timișoara.

„Că zidirea seminarelor lângă catedrale și reședințele episcopice, are de scop de o parte ridicarea vazei catedralelor și episcopilor“. (Vai de vaza catedralei și metropoliei din Cernăuți, care n'are seminarul în vecinătatea catedralei, ca să tăcem de cele din România toate lipsite de acest „scop“)

de „ușorarea cercetării bisericii din partea numeroșilor seminaristi de câte două ori pe zi.“

Din contra! nu ar fi permis, ca biserica catedrală să fie pusă la dispozițiunea seminaristilor, ca să-și facă exercițiile lor din tipic și din rituale de două ori pe zi în biserica catedrală, care trebuie bine conservată și curată ca oglinda, — ci acele exerciții să le facă în capela lor zidită anume spre acest scop *in semi-ar*, iar la biserica catedrală să meargă numai Dumineca și în sărbători, când nu au prelegeri, și când timpul cât se plimbă dela seminar până la catedrală nu este nici timp pierdut nici nehigienic, cum este în timp de iarnă în cate-

drala neîncălzită, unde bieții zgriburind de frig, trebuie să facă mișcări gimnastice ca să nu se bolnăvească, din care motiv în anul acesta însuși metropolitul a sistat pe timpul friguros de iarnă mergerea s-minariștilor la catedrală în zilele de peste săptămână.

„că seminarul cu elevii ar fi și un fel de sentinelă a catedralei contra feliuritelor curente anticreștine“. . . Vezi asta-i asta!

Va să zică un fel de poliști contra jidanilor și a tot felului de atheiști! Minunat motiv care negreșit va reclama și arme pe sama seminariștilor.

„că adaptarea n'ar costa peste 120,000 coroane până când în strada morii un edificiu nou ar costa vre-o 5—600,000 coroane, plus pretul locului vre-o 160,000 coroane“.

Cunoaștem valoarea astorfel de capacitări dela solicitarea tot dela acel loc ca să se edifice catedrala acolo unde — durere — s'a edificat, strămtorită între alte case cu turnurile cătră o stradă strîmtă, pentru care greșală toată lumea nepreocupată judecă pe cei ce o-au comis, având locuri libere pe ales. Și acolo se afirma că locul este mai de puțină valoare decât grădinile cari le avea arhiepiscopul la locurile cele mai potrivite pentru edificii monumentale, deși în faptă singură biserița veche, ca monument istoric, din care în caz de necesitate se putea face un muzeu pentru relicvii istorice bisericesti, au reprezentat o valoare mai mare decât ori-care loc liber, plus valoarea altor 7 case demolate, — ca totuși să avem o catedrală ascunsă.

BULLETIN PARLAMENTAR.

Sedința Camerei.

— Vineri, 30 Mai st. n. —

Di Iuliu Maniu ia cuvântul înainte de ordinea de zi pentru a răsbuna volnicia de Miercuri a vice-președintelui Rakovszky. Cere Camerei să enunțe, că vicepreședintele Rakovszky a violat regulamentul camerei atunci când i-a detras cuvântul dlui deputat Aurel Vlad, fără a-l chema la ordine măcar, și atunci, când nu i-a dat cuvântul în chestie de regulament. La observarea președintelui — Iusth — că luându-se cuvântul în chestie de regulament, nu se poate provoca nici odată o hotărâre din partea Camerei, dl deputat Maniu precizează și distinge prea frumos pentru niște urechi surde, că acel articol al regulamentului, pe care îl invoacă Iusth pentru poziția sa, nu poate să aibă alt rost decât de a nu admite posibilitatea, ca pe cuvânt de chestie de regulament să se poată face în orice moment un amestec în desbaterile meritorice ale Camerei; dar când obiectul desbaterii este tocmai o incidentală chestie de regulament, dacă se admite sulevarea acestei chestii, este numai rațional, ca să se admită și o hotărâre asupra ei. Altfel, cu toate că se ia cuvântul asupra ei, va rămânea nerezolvită.

În timpul expunerilor dlui Maniu mulți mai ales dintre patruzeci și optzeci dau semne vădite de consimțire, pe care unii se încumetă chiar a și-o da pe față prin înteruperile pe cari le fac. Dar?... Dar la sfârșit primesc fără a zice cârc!

Cățelușii sunt bine dresați. Morăesc, cât morăesc, dar o privire încruntată îi alungă foarte repede sub masă. Da. Bine le este cățelușilor a sta sub masă, ca să fie aproape, când cade câte un ciolan.

Darányi s'a păcălit astăzi, alăturându-se la o modificare a lui Gáal Gaston, pe care

Camera a răspins-o. Chiar partidul constituțional din care face parte ministrul a votat contra propunerii lui Gaál. Au mai votat contra aceleia: naționaliștii, democrații, Mezőffy, partidul poporal și mai mulți dintre patruzeci și optzeci. Care va să zică, dl ministru s'a pomenit deodată în mijlocul unei disparente minorități.

Incidentul a fost viu comentat și a făcut destul haz.

Sedința se deschide la orele 10 a. m.

Președinte: Iuliu Iusth.

Din partea guvernului sunt prezenți: Wekerle, Darányi, Andrásy, Apponyi, Iosipovich.

Din partea naționalităților: C. Brediceanu, Stefan C. Pop, I. Maniu, Ioan Suciu, Milan Hodza, Dem. Mușky. I. Manoilovici.

Se cetește și se verifică procesul verbal al ședinței trecute.

Se anunță că au intrat mai multe petiții.

Mai înainte de a intra în ordinea de zi, cere cuvântul: dl Iuliu Maniu.

Iuliu Maniu.

Onorată Cameră, În ședința de alaltă eri, prezidată de dl vice-președinte Rakovszky s'a petrecut următorul episod:

A vorbit celegul nostru Aurel Vlad, care s'a folosit de expresiile următoare (citește): Dela funcționarii noștri administrativi, adevărat dela o parte a lor te poți aștepta la toate. — Zgomot. Voci în dreapta: La ordine! — Chiar de aceea cred, că în lege...

Dl președinte a sunat și a declarat: Li detrag dlui deputat cuvântul! — Aurel Vlad: Protestez. — Zgomot. — Preș.: Iți detrag cuvântul. Dl deputat în repeșite rânduri...

A. Vlad: Cer cuvântul în chestiune de regulament. — Zgomot. — Preș.: Dl deputat în repeșite rânduri a atacat administrația ungară. În repeșite rânduri i s'a atras atențiunea că nu e permis să atace, fără motive, administrația și funcționarii administrativi. — A. Vlad: Cer cuvântul în chestie de regulament! — Preș.: Regulamentul dispune că în cazul când cineva vatămă în mod grosolan clasele sau instituțiunile statului, președintele are dreptul să-i detragă cuvântul.

Onorată Cameră, Acest episod constituie o violare întreită a regulamentului Camerei. Am citit cu uimire — n'am avut fericirea să asist la ședința trecută — cum vice-președintele Camerei și președintele ședinței a săvârșit o astfel de violare a regulamentului Camerei; am rămas însă și mai uimit văzând că nu s'a găsit în Camera asta o singură voce care să fi înfierat această violare a regulamentului.

Episodul constituie o violare întreită. Prima violare e că dl președinte i-a detras dlui Vlad cuvântul fără ori-ce admoniare prealabilă.

GAÁL GASZTON: A făcut foarte bine! (Mișcare. Voci în stânga: N'a făcut bine! Președintele sună: Liniște, domnilor!)

JULIU MANIU: A doua violare a avut loc, când dl președinte și-a motivat procedeul prin aceea că dl Aurel Vlad cu alte ocazii a folosit în repeșite rânduri expresii cari îl învrednicesc să i se detragă cuvântul. A treia violare, cea mai gravă, a săvârșit-o atunci când, deși dl Vlad în două rânduri a cerut cuvântul în chestiune de regulament, dl președinte i-a refuzat, deși conform §-ului 218 ar fi trebuit să-i dea cuvânt fără orice rezervă și între toate împrejurările.

Nu pot, domnilor, să nu mă ocup de rândul acesta mai amănunțit cu această chestiune și să nu dovedesc, în mână cu regulamentul Camerei, că d-nul președinte Rakovszky nu și-a împlinit datoria în mod conștiincios...

ZBORAY MIKLOS: Oho!

JULIU MANIU: ... când a săvârșit, în scaunul prezidial, aceste violări de drept. Dl președinte n'a știut să-și motiveze acest

procedeu decât prin §-ul 221. Punctul 3 al acestui paragraf, care punct se referă la cazul acesta, zice (citește): „Dacă oratorul se folosește de expresii cari jignesc morala publică și bunacuviniță sau nu sunt compatibile cu demnitatea Camerei, sau dacă agită la ură împotriva unei clase, a unei naționalități sau a unei confesiuni, sau dacă săvârșește vre-o ofensă grosolană la adresa unui membru al Camerei, președintele îl chiamă la ordine, ba poate să-i detragă cuvântul chiar și în rândul întâiu.“

Am citit și expresiile încriminate ale dlui Vlad și cred, că cu toții ne putem convinge, la prima vedere, că expresiile folosite de dl Vlad nu se refer la nici unul dintre cazurile înșirate în §-ul 221, pentru-că dl președinte la început și-a motivat procedeul spunând, că dl Aurel Vlad a jignit o clasă oare-care. Dați-mi voie, dar o corporațiune de funcționari, sau o parte a unei astfel de corporațiuni — la adresa căreia se refer anumite expresiuni — nu constituie o clasă. Eu cred, că dl președinte și noi toți știm ce înțeleg științele sociologice sub cuvântul clasă și ce înțelegem noi în expresia regulamentului că „jignește o clasă“. O corporațiune de funcționari nici în totalitate, nici în parte nu e conziderată drept clasă. Regulamentul Camerei nu poate să se refere la ei. Dar dl președinte, văzând că cu motivarea aceasta a sfeclit-o, s'a răzgândit și-a căutat în altă parte o scuză pentru procedeul său spunând că stimatul nostru deputat Aurel Vlad a jignit demnitatea Camerei. Dați-mi voie, domnilor, dar nu e oare compatibilă cu demnitatea Camerei acțiunea unui deputat care — în conștiința chiemării sale — îndrumă atențiunea asupra defectelor unei instituțiuni oarecare? Căci doar, dimpotrivă, atunci ar săvârși un fapt incompatibil cu demnitatea Camerei, dacă — împotriva convingerii sale — n'ar profita de toate mijloacele pentru a îndruma atențiunea Camerei asupra acestei instituțiuni și pentru a supune activitatea acestei corporațiuni sau a unei părți a ei unei critici demne! Permiteți-mi, domnilor să vă aduc aminte de expresiile de cari s'a folosit actuala majoritate la adresa nu a unei părți, ci a tuturor funcționarilor administrativi. Vă rog să vă aduceți aminte de cele întâmplate cu prilejul marelui discuții a reformei administrative și vă veți convinge că expresiile folosite de dl Vlad nici compara nu se pot cu expresiile de cari s'a folosit actuala majoritate, atunci însă minoritate. Dar chiar și în acest ciclu parlamentar și din stânga și din dreapta s'au zis cele mai aspre vorbe la adresa funcționarilor administrativi; și nu numai la adresa unor singuratici funcționari, ci la adresa întregii corporațiuni s'au la a unei părți. Dați-mi voie să vă amintesc numai faptul că chiar dl deputat Rakovszky — ași putea înșira cazuri nenumărate, dar nu vreau să plictisesc Camera — s'a folosit la adresa funcționarilor administrativi, de expresii mult mai aspre și mult mai condamnabile. Și cu toate acestea nu s'a găsit președinte care să-i detragă cuvântul. S'au dacă s'ar fi găsit, vă asigur, domnilor, nu deputați singuratici, ci Camera întreagă s'ar fi grăbit să infiereze acest abuz al președintelui. E caracteristic de tot, că chiar această Cameră a trecut în tăcere peste acest procedeu ilegal. Acesta a fost unul dintre cazurile de violare a regulamentului Camerei.

A doua violare e, on. Cameră, că dl vice-președinte Rakovszky, când a fost vorba de procedeul dsale, s'a nisuit să o motiveze cu aceea, că, dl deputat A. Vlad, deja în repeșite rânduri, va să zică nu în ședința de alaltă eri, ci în discursul activității sale de deputat, de până aci, a folosit expresiuni cari nu i-au plăcut dlui deputat Rakovszky, ori au jignit simțul lui fin.

On. Cameră! Dacă permitem dlui președinte să aplice regulamentul nu față de cazuri concrete ci să le aplice conform concluziunilor ce le trage din cazurile unor ședințe anterioare, aflate de d-sa de corecte ori incorecte, dar pe cari noi nu le mai putem controla în măsură cuvenită, atunci nu e

lipsă să vorbim de revizuirea regulamentului ci e pe deplin de ajuns ca procedeul acesta pus acum în practică să-l lăsăm în vigoare, să-l considerăm de valid, și să-l lăsăm ca precedent, fiindcă atunci cu siguranță ori și care președinte poate detrage cuvântul dela noi, după cum îi place.

Dacă președintele are drept să-și bazeze convingerea, că eu sau colegii mei observăm regulamentul sau nu-l observăm, pe discursurile mele rostite în vre-o ședință anterioară ori pe toate discursurile ce le-am rostit în cursul întregului ciclu parlamentar, —dacă îi dăm președintelui Camerei un așa estins cerc de drepturi, aceasta ar da prilej la cele mai mari ilegalități și ori care președinte al Camerei ar putea împiedeca discursul ori cărui deputat, dacă ori dânsului ori Camerei nu-i convine persoana, partidul sau părerea deputatului în chestiune.

Dar s'a săvârșit o violare și mai mare a regulamentului anume când dl deputat A. Vlad, a cerut cuvânt la regulament. Insuși dl vicepreședinte Rakovsky a accentuat cu o alta ocaziune că atunci, când un deputat cere cuvânt la regulament, e dator, la întrebarea președintelui, să numească paragraful acela la care dorește să vorbească și a cărui violare voiește să o impute.

Procedeul acesta, deja atunci, a fost considerat din partea noastră ca un procedeu rău și vătămător și atunci în a s'a pornit, în Cameră, o discuție înfocată ca aceasta să nu se traducă în practică.

Dar d-l vice-președinte Rakovszky nu a mai fost consecvent, nici față de sine însuși deoarece fără ca, —conform datinei sale, care de altcum e ilegală și contrară regulamentului, —să-l fi întrebat pe dl deputat Al. Vlad, că la care paragraf dorește să vorbească, fără nici o vorbă nu i-a dat cuvânt, iar când dl deputat A. Vlad de repetite rânduri a cerut cuvânt la regulament, atunci dl vice-președinte Rakovszky — conform notițelor stenografice oficiale — a zis că regulamentul spune asta și asta, d-tale nu-ți dau cuvânt la regulament.

On. Cameră! În înțelesul §-ului 205 al regulamentului fiecare are dreptul a vorbi ori și când la regulament. Binevoii a vă aduce aminte de practica aceea de care se conduce dl președinte, în privința această, spre mulțumirea noastră a tuturor, că adică, chiar și în focul celor mai mari discuții, în mijlocul dispozițiilor celor mai înverșunate, dacă un deputat, sau din rândurile dvoastră, sau dintre noi, a cerut cuvânt la regulament, —punând la o parte toate considerațiunile laterale — i l-a dat îndată, pentru ca să păzim sfințenia regulamentului, și pentru ca fie-care membru al Camerei să fie în poziția aceea de a putea păzi sfințenia regulamentului.

On. Cameră, s'a zis adeseori că regulamentul Camerei are chamarea de a lua în apărare minoritățile. Eu nu împărtășesc această părere, regulamentul nu e pentru a apăra minoritățile ci pentru apărarea demnității — Camerei. Regulamentul e peatra fundamentală a dreptului public din țara noastră. O lege care se aduce prin călarea regulamentului Camerei, nu e lege, — nu, pentrucă regulamentul fiind fundamentul dreptului public, respectarea acestui regulament cu prilejul aducerii de legi e o chestiune tot așa de fundamentală ca și oricare altă funcțiune de drept public, — ca d. e, sancționarea legilor din partea Regelui (Aprobări în stânga extremă). Nerespectarea regulamentului e deci o lacună, tot așa de mare a legii care se aduce, ca și nesancționarea. Când o lege se aduce prin nerespectarea regulamentului, înseamnă că ea nu s'a adus conform principiului „forma dat esse rei”.

Noi, dl-or, aici suntem reprezentanții unei „forma”. Noi suntem „forma” suveranității poporului. Dacă deci noi, cari suntem numai formele acelei suveranități care trebuie să ajungă aici în Cameră la valoarea ei, nu respectăm „forma”, nu suntem vrednici de locurile pe cari le ocupăm. (Aprobări vii.) Sunt convins, dl-or că acest caz e atât de

grav și de caracteristic, încât cu cât vom vorbi mai mult despre el cu atât îi detragem din importanță sunt lucruri și cazuri despre cari nu e bine să vorbești mult, și pe cari trebuie numai să le timbrezi în câteva cuvinte: laudându-le sau condamnându-le, pentru a le arăta oare cum ca exemple de imitat sau de evitat a-celora cari au ce face cu ele. Eu sunt convins că nu poate exista în această Cameră vr'un deputat care să nu fie încredințat în sufletul său că ieri s'a săvârșit o adâncă vătămare a regulamentului Camerei. Regret că n'am fost de față în clipa în care s'a petrecut acest atentat pentru a-l putea timbra după cum se cuvenea ca o ilegalitate și anume nu pentru a apăra interesele minorității, ci pentru a apăra după putință cinstea acestei Camere, al cărei modest membru sunt și eu. A face aceasta, o consider de datorie.

Rog deci pe On. Cameră, ca având în vedere motivele aduse de mine, să constate că dl vice-președinte, Rakovszky István s'a pus prin procedeul de alaltăieri în conflict cu regulamentul Camerei. (Aprobări și aplause pe băncile naționalităților.

PREȘEDINTELE. Dacă doriți ca On.-Cameră să aducă o hotărâre în privința asta, binevoii a purcede amăsurat regulamentului, și a înainta separat, o propunere.

Se urmează dezbaterea pe paragrafi a proiectului de lege despre servitori.

CONTELE ESTERHÁZI: Nu primește propunerea lui Gaal Gaszton, ca micii economi, cari plătesc dare mai puțină decât 200 coroane, să poată socoti în plata servitorilor spe-ele medicului și ale îngrijirei în cazuri de boale.

CONTELE VLADIMIR ZICHY: față cu propunerea lui Gaal Gaszton făcută Miercuri, propune ca spe-sele îngrijirei în cazuri de boale să le plătească stăpânii; dar nu pe de-a întregul, ci numai pe jumătate.

Ministrul Daranyi, se alătură la modificarea propusă prin Gaal Gaston.

Camera primește modificările propuse prin Zichy și Esterházy și o respinge pe cea alui Gaal Gaston.

MEZÓFI propune să li se dea servitorilor un repaos duminical de cel puțin opt-spre-zece ore în fiecare duminică și sârbătoare.

MOLNÁR propune ca repaosul duminical să fie în fiecare lună de cel puțin o zi întreagă; sau tot la două săptămâni de cel puțin jumătate zi.

Se fixează ordinea de zi a ședinței următoare:

1. Propunerile președintelui.
2. Urmarea desbateri pe paragrafi a legii despre servitori.
3. Interpelații.

Ședința cea mai apropiată se va ținea Sâmbătă, la 1 lunie n, 10 a. m.

Ședința se ridică la orele 2 p. m.

Cronica externă.

Indărătnicie grecească.

Agenția telefonică „L'Information” din Paris publică următoarea informație cu data de 26 Mai:

Grecia a făcut rezerve cu privire la programul conferinței dela Haga, cari rezerve par a viza conflictul său cu România.

La rândul său România va refusa să admită, ca conferința să ia notă de acest fapt dată fiind natura politică a conflictului.

Iată acum și ce zice „Mesager” din Atena cu data de 18 c. referitor la conflictul greco-român:

„Ziarele române revin încă asupra relațiilor diplomatice între Grecia și România. Ele doresc că aceste relații să se reînnoiască, însă Grecia e datoare să facă primii pași, pentru că ea a... început. (E ironic grecul.) Cititorii nostri știu că aceasta nu e adevărat. Inșă ele pun și alte condiții, aceleași pe care noi le-am arătat. Ori patriarhatul ecumenic nu poate recunoaște fai-

moasa iradea și Grecia nu-i poate da sfat asupra unui act, care ar fi un diminutiu capitis. In ceea-ce privește acțiunea armatolilor* în Macedonia, sarcina cade asupra Turciei pe teritoriul căreia ei operează, pentru a apăra existența și conștiința fraților lor și nu asupra Greciei. Armatoții nu vor dispărea înaintea bandelor bulgare (ei nu vor ataca pe „cei ce să romanizează” a căror număr scade din zi în zi, dacă aceștia nu vor persista în practica lor odioasă) decât atunci, când va fi siguranță pentru toți în Macedonia.

Sforțarea desperată, ce o face România în acest moment arată situația precară a „restului de romanizat” în Macedonia.

Ar trebui lovituri dublate de autoritate, lovituri de teatru pentru a restabili afacerile românismului în Macedonia. Ori nici Grecia și nici patriarhatul ecumenic nu sunt dispuși să se preteze la astfel de manopere”.

Nu-i aceasta o nemaipomenită îndărătnicie grecească? Ce răspund ziarele române la acest desfrâu politic?

Conflictul între Pasici și Vuici.

Conflictul între primul ministru sârb Pasici și ambasadorul sârb din Berlin Dr. Vuici, devine tot mai acut.

Președintele consiliului a fost primit în audiență de regele Petru, căruia i-a desfășurat toată chestia. După afirmățiunile sale, Pasici n'ar fi avut nici o audiență în Martie 1906 la contele Goluchowsky, pe atunci ministru de externe al Austriei, dupăcum cum susține Vuici.

Contra acuzațiunilor acestuia Pasici prepară un răspuns categoric, pe care-l va publica în curând.

Intr'aceea Dr. Vuici și-a dat demisiunea de ministru plenipotențiar printr'o adresă înaintată președintelui consiliului, prin care cere să-l considere ca nemai făcând parte din corpul diplomatic.

În acest timp a acuzat din nou pe Pasici printr'o scrisoare redactată în termeni foarte vehemenți, acuzându-l pe acesta, că prin machinațiuni și promisiuni ușurative și prin dorința fără margini de a governa, a creiat Serbiei situația dificilă de astăzi. La toate aceste grave acuzațiuni Pasici nu poate da decât un răspuns stereotip, ca Vuici să numească pe mijlocitorul audienței, cu toate că acesta i-a declarat că nu se poate referi la persoana în chestie fiind omul de încredere al lui Pasici.

Aderenții lui Pasici țin cu tot dinadinsul să salveze pe susținătorul lor și vâra intrigi pe socoteala lui Vuici, spunând chiar că este unealta lui Goluchowsky și că și-ar fi pierdut mințile.

Toate încercările lor însă vor fi zadarnice, de oarece Vuici este hotărât să ducă lupta până la extrem sprijinit de radicalii tineri, să intre spre acest scop și în Scupcină, unde sunt de așteptat mari scandale, de cumva Pasici nu va cădea mai înainte.

Activitatea deputaților — femei filandezi.

Cele 18 femei alese reprezentante ale poporului în Camera filandeză exercită asupra parlamentului o influință neașteptată. Până când au fost la ordinea zilei câteva legi privitoare la rostul social al femeii, ele au format un singur grup. Așa și-au dat mâna cu ocazia reformelor legii asupra căsătoriei, a proiectului de lege pentru acordarea unei protecții mai mari copiilor minori, a aceleia, care pune la copii naturali pe picior de egalitate cu cei legitimi etc.

După trecerea acestor proiecte ele s'au împărțit pe diferite partide conform ideilor ce le probagă dela conservatoare până la socialiste.

* Armatoții sau Klepții sunt triburile războinice, antartii din nordul Greciei, cari au jucat un mare rol în războiul pentru independență.

Activitatea lor parlamentară este foarte serioasă și impunătoare.

Revolte militare în Uesküb.

Din Belgrad se anunță că la Uesküb au izbucnit nouă revolte militare, soldații cerând să fie eliberați. Valiul este prins și ținut în captivitate în locuința sa. Deasemenea consulul Austro-Ungariei și al Rusiei nu pot părăsi casa.

Sunt temeri că vor izbucni măceluri.

Ministru și croitor.

Despre audiența delegațiunii micilor-industriași la ministrul de comerț Kossuth, mai înregistrăm următoarele amănunte:

După discursul lui Lipschitz, Kossuth care spune că cele afirmate de orator sunt minciuni, era să plece când a eșit din șirul delegațiilor croitorul Varga István și a confirmat cele spuse de Lipschitz:

— Nici pe croitori nu-i sprijinește guvernul.

— Și aceasta e minciună! Veniți în minister și am să vă dovedesc, că ministrul a dat și mașini micilor industriași.

— Toate aceste ni le-a promis guvernul vechiu! S'a mai desfăcut din șirul delegațiilor și croitorul Kóczá Péter.

— Ceea-ce spun oratorii noștri e adevărat curat. Ce-i drept guvernul a dat mașini la câțiva industriași...

— Ei, vedeți? — l'a întrerupt Kossuth.

— ... dar acești industriași lucrează cu 40—50 de calfe și nu mai sunt industriași mici, ci industriași mari.

Alt orator a spus, că de pe galerie a auzit ce fel de legi se aduc, cu forța, împotriva oamenilor săraci. Kossuth protestează, iar Varga se adresează tovarășilor săi:

— Nu v'am spus să rămânem la socialiști? Guvernul național nu ne sprijinește nici măcar cu un ac!

«Pester Lloyd» se ocupa cu acest incident în articol de fond și face următoarele comentarii nimerite:

«Micii industriei ungare i-s'a născut un marchiz Posa. Acest om viteaz se numește Lipsitz. Trebuie să ne însemnăm acest nume, pentru-că ceea-ce a făcut acest bărbat și ceea-ce domniile noștri deputați au calificat de scandal, merită o numire cu totul alta. Acest bărbat în fruntea unei delegații, s'a plâns, că guvernul nu face nimic pentru mica industrie, că nu-și împlinește promisiunile. Dl ministru s'a supărat pentru francheta aceasta în așa măsură, încât uitând de ireproșabila lui grandeeză de până acum, i-a adus oratorului acuza gravă, că vorbește prostii și că mințește...

Iar când un croitor a venit în ajutorul tovarășului său, ministrul a făcut aluzie la meseria lui și i-a amintit, că guvernul a făcut micii-industriei o mulțime de favoruri. Cumătrul isteț i-a raportat însă, că toate aceste favoruri sunt opera guvernului vechiu.

Așa ceva n'a mai putut suferi dl ministru și s'a dus...

Nu putem trece în tăcere peste momentul, că supărarea dlui ministru și-a ajuns culmea atunci, când unul dintre oratori i-a adus ministrului aminte, că guvernul trecut a făcut și el ceva pentru mica-industrie. Noi repetăm ceea-ce am mai spus: Dl ministru de comerț crede oare într'adevăr, că ajungând el și colegii săi la putere, a început în Ungaria o epocă nouă?

«Rückwärts, rückwärts, Don Rodrigo!» aceasta-i astăzi loz nca reacți nară... Iar cel care îndrăznește să spună acest adevăr în fața unui ministru, trebuie să se aștepte să fie timbrat de minciinos».

FRANZ JOSEF Apă purgativă

probată ani de zile cu cel mai bun rezultat.

Poșta Redacției

S. Balcu. Se află multe cărți de legi românești; dar te rugăm a ne scrie, despre care lege să fie cartea, pe care o dorești?

I. P. Sălha (nu Szilha). După ecleejie se p'ătește în sensul nouăi legi, numai dare de pământ, nu și dare de venit.

Abon. 294 Almoș. E o Rebrisoară în comitatul Bistrița-Năsăud (ung. Kis-Rebz) și alta în com. Caraș-Severin. Intreabă întâi la cea din B. N.

Ab. din Krlstyor. În chestiunea acțiilor, adresează-te la «Victoria» din Arad, unde vei primi toate lămuririle necesare.

A. RAZA

croitor,

anunță că și-a deschis atelier

în Budapesta, V. Strada Nádor 28

... vis-à-vis de palatul bursei ...

Il recomandăm pe dl A. Raza, care este Italian și a avut mai înainte atelier în București, atențiunei și sprijinului P. T. Public Român.

ȘTIRILE ZILEI.

Joi 30 Mai.

— **Invățător premiat pentru maghiarizare.** Citim în „Erd. H-p.“ din Cluj: „Ministrul de culte Apponyi a premiat pe învățătorul-dirigent Iuon Topal (?) din Predeal cu 100 de coroane pentru instruirea cu succes a elevilor săi în limba maghiară.

— **Batthyányi și Stetina.** Intre contele Batthyányi Tivador, membru al comisiei justiciare, și consilierul ministerial Stetina a izbucnit un conflict viu. În această comisiune se discută acum, prealabil, pragmatica funcționarilor dela căile ferate și nobilul conte cu tot prețul vrea să dea dovadă despre-neștiința lui. Consilierul Stetina a făcut câteva observări foarte juste, la cari nobilul conte a răspuns aspru. Stetina l-a rugat apoi pe ministrul de comerț să-i dea voie să nu mai ia parte la ședințele comisiei, la cari va azista și contele Batthyanyi, căci nu poate să sufere atacurile lui fără rost.

Nu știință se cere la noi, ci gură, și titlu, și protecție...

— **Carte confiscată.** Procuratura din Viena a confiscat cartea „Wien“ a scriitorului german Hermann Bahr pe motivul că în ea se cuprinde critici aspre la adresa dinastiei habsburgice. Ziarul „Neues Wiener Journal“ care a publicat câteva fragmente din această carte, a fost de-asemenea confiscat.

— **M. Sa Regina Elisabeta pentru infirmii din Londra.** Primarul Londrei (Lord Maior) sir Wiliam Treloar și-a consacrat viața uneia din operele cele mai caritabile, grijei copiilor infirmi. Profitând la trecerea sa prin Mansion-House, primarul a organizat pentru 13 Iunie o mare vânzare de caritate în favorul unui bazar (criples home) gigant, cu care vrea să doteze Anglia. Regina Alexandra va deschide însași acest bazar la care vor lua parte între alți binefăcători ambasada Franței și colonia franceză din Londra.

Regina Elisabeta a României a trimis Lor-

dului Major o telegramă anunțându-i, că a semnat un număr din exemplarele operelor Sale și le-a trimis spre a fi vândute la Mansion-House în profitul „Cripples fund“-ului.

Ziarele londoneze aduc omagii Carmen Sylvei pentru ideea delicată și generoasă, care coincide cu a 41 aniversare a alegerii prințului Carol pe tronul României și măreața faptă a Reginei Române a produs o vie impresie în capitala britanică, și în întreaga Anglia unde suveranii români devin tot mai populari.

— **Moartea unui secretar de stat.** Ra-paics Rado, secretar de stat al ministerului de agricultură, a răposat în Budapesta, eri după amiazi în vârstă de 59 de ani. Din toamna anului trecut era mereu bolnăvicios.

— **Evreii bucovineni emigrează.** Ziarele maghiare aduc știrea că Evreii din județul Putna, Bucovina, emigrează în masse mari în America, fiindcă nu mai pot trăi în Bucovina.

Chiamăți-i la noi în Ungaria!

— **Demonstrații sângeroase în Pressburg.** Socialiștii din Pressburg au ținut eri o mare adunare publică în interesul sufragiului universal. După adunare, s'au format în rânduri și au trecut prin mai multe strade, când deodată, fără orice motiv, o trupă de polițiști au năvălit asupra lor cu săbiile trase, rănind pe foarte mulți dintre demonstrații și intrând chiar și în localitățile închise ale partidului. Noaptea au fost arestate o mulțime de persoane fără orice vină.

Stat polițienesc, ce să faci!

— **Spion austriac arestat în Italia?** Ziarului „Corriere della Sera“ i-se telegrafiază din Udine că în Chuisa Forte a fost arestat un ofițer al marinei austro-ungare care fotografia fortărețele. După două zile, însă, a fost pus în libertate, dovedindu-se că fotografiile nu sunt de nici-o importanță strategică.

— **Peirea unui detașament englez în pustiile Saharei.** Un detașament compus din 25 de sub-ofițeri, sub comanda unui locotenent, și care a plecat acum o lună de la stațiunea Sudanului (Africa), a dispărut. E probabil că s'a prăpădit în nisipurile pustiului Saharei.

Patrulele trimise din toate părțile pentru găsirea și ajutorarea detașamentului, n'au isbutit să-l găsească, de oarece furtunile deșertului distrusesese orice urmă a pierduților.

Știrea aceasta a fost comunicată de ministrul de război din Cairo,

— **Licitațiuni la C. F. R.** La direcția Căilor Ferate Române, se vor ținea următoarele licitațiuni:

La 1 Iunie a. c. licitația furniturii de 60 locomotive cu piesele aparținătoare, și 30 mii de tone de cărbuni Cardiff.

La 5 Iunie a. c. se va ținea licitația furniturii de traverse de fag pentru linii normale.

— **Moartea lui Charles Duchatel.** În Paris a murit în vârstă de 96 ani, contele Carl Duchatel, fost președinte de consiliu sub domnia regelui Ludovic Filip. Duchatel după războiul franco-german, a intrat în funcțiile statului. La 1877 a fost ambasador la Copenhaga, la 1880 ambasador la Viena. Când Camera franceză a votat proiectul de lege prin care se autoriză izgonirea moștenitorilor la tronul Franței, el a demisionat din postul său și s'a ocupat cu gospodăria proprietății sale. Anul trecut el a făcut din admirabilul său castel un azil pentru invalizi.

— **Agent de emigrare condamnat.** Poliția frontieră dela Șopron l-a prins pe agentul Eredits Ferencz în momentul când voia să treacă peste granița austriacă zece cetățeni din Ungaria pe cari îi ademenise să emigreze în America. Solgăbirăul dela Sárvar l-a condamnat pentru acest delict la 10 zile închisoare și 150 de coroane amendă.

— **Iubileu.** Ce face guvernul, când nu lucrează? Serbează. Serbează în mod pasiv și activ! E pretutindeni, unde curge suc de struguri, în fiecare loc neînsemnat, ia parte la orice banchet părăsit. Aduce cineva o diplomă de onoare? Numai decât tună sticlele de șampanie și contele Apponyi. I se ridică o statuie lui Kossuth Lajos? Tot acolo i se dă un banchet lui Kossut Ferencz. Și țara? Țara dă și ea banchete. Orice mărime locală are parte de serbătorirea sa locală, în cadre regnicolare. Wekerle are nevoie de-o cură la Karlsbad în urma multelor toasturi. Și acest guvern și acești miniștri sunt streini de o serbătorire zgomotoasă, chiar în ziua de 8 Iunie. Sărmanul Rege, oare când va ajunge în lumea aceasta nouă așa departe, ca Darányi Náczi? («Az Ujság».)

— **Greșeli de tipar.** În articolul «De pe galeria sinodului arhidiecezan» (nrul 108) s'au strecurat următoarele greșeli de tipar: 1. În șirul al 18 între „iar“ și „deși“ lipsește „dânsul.“

2. Pe coloana a treia, alinea 5, șirul 2 cuvântul „cinul“ s'a înlocuit cu „sânul.“

3. În alinea a 10, șirul 9 în loc de „o-au,“ s'a cules „și au.“

4. În șirul imediat următor în loc de «privință,» s'a cules «provincie.»

5. Pe pagina 5, coloana primă, alinea 1, șirul ultim în loc de «ocaziune» s'a cules «sesiune.»

În articolul «Lex Apponyi» (nrul 109), coloana 1, șirul penultim, în loc de «presă» e a se citi «praxă.»

— **Un răspuns.** Citim în «Neamul Românesc» următoarele cuvinte, ce le adresează dl profesor Nic. Iorga faimosului Dăianu: «Rugăm pe părintele protopop Ilie Dăianu din Cluj să caute răspunsul la notița sa din «Răvașul,» cu privire la mine, în conștiința sa de Român și de preot.»

Dar unde să-și caute oare această conștiință?

— **Deputatul șantanului „Casino de Paris“.** „Bud. Naplo“ comunică știrea picanță că deputatul dr. Gal Sandor a pornit proces împotriva unui ziarist din Mureș-Turda pentru că, între altele, l-a numit și „deputat al șantanului „Casino de Paris“ din Budapesta“. Procesul promite a fi foarte interesant, fiindcă redactorul acuzat a cerut să fie ascultați un mare număr de martori. La proces se vor înfățișa, prin urmare, conți, baroni, proprietarul casinei din Budapesta și toate artiștele: actrițe și dansatoare...

— **Pustiirea comunei Rudolfsgnad.** Apa începe să scază pe teritoriul comunei, după ce pionierii armatei au spart un zăgaz pe o întindere de 20 metri. În noaptea trecută a băntuit o furtună mare și s'au mai prăbușit câteva case. Pentru ajutorarea locuitorilor rămași pe drumuri s'au făcut până acum contribuiri de 6000 de coroane. Episcopul dela Ciănad Dessewffy a dăruit 200 de coroane.

— **Cinci statui dezvăluite într'o zi.** O telegramă sosită din Berlin anunță că în Lustgartenul de acolo, s'au dezvelit într'o zi cinci statui ale membrilor din număroasa familie domnitoare de Orange, anume lui Wilhelm, Mauriciu, Fridric, Henric, Wilhelm II și Wilhelm III în prezența Impăratului și Impărătesei germane, a moștenitorului de tron, a ambasadorului englez și miniștrilor Studt și Bethmann-Hollweg, precum și a autorităților civile și militare.

— **Pățanii.** Alaltăseară se întorceau din America 6 Români: 3 bărbați și trei femei. La gara de Ost de aici din Budapesta și-au scos bilete de tren până acasă. Când să plătească biletele, casierul dela tren observă că bancnotele de 20 cor. au o culoare foarte palidă și că ele sunt false. Luându-i la întrebări, oamenii au mărturisit că n'au altfel de bani, decât tot de culoarea aceea. Cassierul atunci i-a trimis, cu un detectiv la poliție, unde au mărturisit că banii îi au din Hamburg, dela țărăzii cărora li-au dat do-

lari din America. După o oarecare cercetare s'a constatat că bancnotele nu-s false, numai că aerul de mare din Hamburg a făcut minunea de a șters vioiciunea culorii roșii, așa încât ai putea crede că ai de a face cu bani falși. Pentru a evita alte inconveniente cei șase Români au primit dela „Banca austro-ungară“ bancnote veritabile.

— **Convocare.** În senzul §-ului 41 din statute, convocăm adunarea generală a despărțământului „Timișoara“ al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ pe 16 Iunie 1907, stil nou, la 3 ore după amiază, în comuna Chevereșul-Mare.

Obiectele adunării: 1. Deschiderea adunării prin președinte. 2. Raportul anual al comitetului. 3. Cenzurarea socoților. 4. Disertațiunea despre: „Influența culturii asupra industriei și economiei“. 5. Stabilirea bugetului pe anul viitor. 6. Alegerea comitetului și a doi delegați pentru adunarea generală a „Asociațiunii“. 7. Pertractarea eventualelor propuneri. Timișoara, la 25 Mai 1907. — *Direcțiunea despărțământului.*

— **Teatru în Stremți.** Tinerimea română din Stremți aranjează concert urmat de teatru, Duminecă, 2 Iunie n. în sala școlii din Stremți. Inceputul la orele 8 seara. Venitul curat e destinat pentru augmentarea fondului bibliotecii școlare. Se va juca piesa populară „Dela sat“, de N. Macovișteanu.

— **Al lor să fie.** Grigorie Cogorean, de naștere din Sân-Miclăușul-sârbesc, învățător la școala de stat din Medves, cu îngăduință ministerială și-a schimbat numele cinstit în *Ember*.

Ember Gergely! — Al lor să fie...

— **A apărut No. 6 anul VII din „Sănătatea“**, vechea revistă ilustrată de medicină populară cu un sumar extrem de variat și de bogat, împreună cu suplimentul gratuit: „Viața Fericită“ cea mai instructivă și distractivă revistă pentru familii. Un număr 30 bani. Pe an 6 lei. Administrația și Redacția. București Calea Moșilor 89.

— **Trăsnet în facultatea de medicină din București.** Sâmbăta trecută, căzând o ploaie mare peste capitala București, un trăznit a izbit în palatul frumos al facultății de medicină și făcând un bubuit îngrozitor a pătruns în o sală de studiu, unde tocmai dl profesor Petrini-Paul ținea examen. Nu s'a întâmplat nici o nenorocire, afară de o zdăvăună spaimă ce i-a cuprins pe toți câți erau în sală. Studentul, care făcea examenul a rămas jeapăn, câteva clipe; dar pe urmă și-a venit în ori. Fulgerul a ieșit prin tavan, găurindu-l și ducând un urloi (horn.) „Epoca“, scriind despre această întâmplare, se miră, cum se poate, că edificiile mari ale statului nu sunt provăzute cu parafulger.

— **O mână de trei ani**, galbină, linsă pe frunte, cheșe la piciorul stâng dinainte s'a dus din stăva din Socodor (comitatul Aradului). Cine ar ști, ori ar auzi despre mânăza perdută, este rugat să facă înștiințare proprietarului aceleia: Petru Negru, econom în Socodor. Aflătorul va primi răsplătă cuvenită.

Economie.

Bursa de efecte din străinătate și în deosebi din Berlin știri mai favorabile, bursa a fost azi ceva mai dispusă.

Cursurile valorilor internaționale s'a urcat puțin.

Arbitrajul din Berlin și Viena a continuat cu cumpărarea acțiilor căilor ferate de sud. Cursurile valorilor locale s'au menținut.

Circulația în târgul efectiv a fost minimală.

Rentele și valute nu s'au schimbat.

La încheierea bursei au notat:

Acțiunile institutului de credit	Coroane
„ „ austriac	— 661.50
„ „ ung. a.	— 762 —
„ băncei de escompt a.	— 499.50
„ soc. căilor ferate austro ung.	— 679.25

Renta ung. de aur 4 proc. vinde	— 112.25
„ „ coroane 4 „ „	— 94.15
„ austr. de aur 4 „ „	— 117.10
„ „ coroane 4 „ „	— 98.70
Scrisuri fonciare „Albina“ „	— 101 —
Napoleon'd'or (20 franci aur) „	— 19.18
20 mărci germane, aur —	— 23.57
Galbeni austriaci și unguerești	— 11.43
Bilete germane 100 mărci	— 117.95
„ franceze 100 franci	— 96.07
„ italiene 100 lire	— 95.90
„ române 100 lei	— 95 —
Ruble rusești de hârtie	— 2.53

Prețurile cerealelor. Târgul efectiv de cereale stă rău. Producții continuă cu rezerva lor, dar cumpărătorii în urma ploilor, — ce se vestesc de pretutindeni — sperază căderea prețurilor, astfel circulația e minimală.

Morile cumpăra numai cerealele necesare consumului. În urmă rezervei producătorilor însă, prețurile cerealelor se mențin pe întreaga linie.

Piața din Budapesta.

I.

Cereale.

Grâu, maja metrică., frumos . 21 cor.	— fil.
„ „ „ „ mijlociu . 20 cor.	10 fil.
„ „ „ „ mai slab . 19 cor.	20 fil.
Săcz-ă, maja m. dela 15 cor.	95 fil. — 16.40
Orz. „ „ „ 14 cor.	15 fil. — 14.70
Cucuruz nou „ 12 cor.	05 fil. — 12.25
Ovăs, „ „ „ 15 cor.	95 fil. — 16.60

ii.

Producte.

— Prețurile sunt socotite după 100 kilogr. și în bani gata. —

Unsoare de porc, dela 153 cor.	— 154 cor.
Slănină, . . . „	128 cor. — 135 cor.
Cartofi, . . . „	3 cor. 20 fil. — 5.20

Spirit, ... „	48.50 cor. — 49 —
---------------------	-------------------

III.

Târgul de porci Kőbánya (Steinbruch).

(Prima calitate ungară).

Bătrâni	— — — fileri kilogramul
Tineri	141—142 fileri kilogramul

Redactor responsabil:

VASILE MACREA

Valea „Bányavölgy“,

stațiune balneară și loc pentru vilegiatură în Oravița (Banat) e situată sub Marilla, în mijlocul unei păduri întinse cu brădeț. Aer bogat în ozon, fără praf și apă excelentă de izvoare. Salon de muzică și de lectură, muzică în parc, locuri admirabile pentru excursii.

Diferite țure de apă rece, cum și un bassein de înotat de 70 m. de lung. Dușuri-Kneipp, massage și electrizări pentru îmbolnăviri ale sistemului nervos, cum și pentru îmbolnăvirea vaselor inimii și a sângelui, a organelor de mistuire și resuflare (astma), reumatism, boale femești, dureri de beșică și de răunchi etc.

Medic curant: Dr. Ludovic Méhes (român).

Pension complet (vipt, locuință și serviciu), la zi, dela 4 cor. în sus.

Saisonul: 1 Mai — 30 Septembrie. Prospective (și în limba română) se capătă la

Direcțiunea băilor „Bányavölgy“ în Oravița. 1—3